

5.1 บทสรุป

คดีแพ่งเป็นคดีที่มีความสำคัญ เพราะเป็นคดีที่เกี่ยวข้องกับการกระทำการหรือการงดเว้นกระทำการ ความสามารถหรือสถานะของบุคคล หรือการเรียกร้องค่าทดแทนซึ่งล้วนกระทบถึงสิทธิหน้าที่ของประชาชน ประกอบกับกระบวนการวิธีพิจารณาคดีแพ่งมีความซับซ้อนมากกว่าคดีอาญา และเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่าแม้กระบวนการยุติธรรมจะมีประสิทธิภาพเพียงใดก็ตาม ความผิดพลาดย่อมเกิดขึ้นได้เสมอ คดีอาญามีวิธีการแก้ไขความผิดพลาดของคำพิพากษาได้หลายทาง ไม่ว่าจะเป็นการทูลเกล้าฯ ถวายฎีกา การอุทธรณ์ นิรโทษกรรมและการรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ ในขณะที่คดีแพ่งการแก้ไขคำพิพากษาที่ถึงที่สุดแล้วไม่อาจทำได้ เพราะขัดต่อหลักความศักดิ์สิทธิ์แห่งคำพิพากษาที่ถือว่าคำพิพากษาของศาลต้องมีความศักดิ์สิทธิ์ ผูกพันคู่ความหรือบุคคลภายนอก (ในบางกรณี) มิให้โต้เถียงข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายเป็นอย่างอื่น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อจะยุติข้อพิพาทต่าง ๆ และมีได้มีการเปลี่ยนแปลงค่าใช้จ่ายในการต่อสู้คดีกันมากเกินไป

แม้หลักความศักดิ์สิทธิ์ของคำพิพากษาจะห้ามมิให้นำคำพิพากษาที่ถึงที่สุดแล้วมาพิพาทกันอีกอันเป็นการมุ่งยุติข้อพิพาทที่เกิดขึ้นให้สิ้นสุดลง แต่การจะยึดอยู่กับหลักนี้ย่อมเป็นการฝ่าฝืนต่อความยุติธรรม หากคดีที่ได้ยุติไปแล้วเป็นคดีที่มีข้อผิดพลาด หรือเป็นคำพิพากษาที่มีข้อบกพร่องไม่ว่าจะเป็นข้อผิดพลาดในข้อเท็จจริง ข้อกฎหมายหรือข้อผิดพลาดในกรณีอื่น ๆ การรื้อฟื้นคดีขึ้นพิจารณาใหม่ถือว่าเป็นวิธีการพิเศษในการแก้ไขคำพิพากษาที่มีข้อผิดพลาด ซึ่งหากไม่มีการรื้อฟื้นคดีขึ้นพิจารณาใหม่แล้ว ผลร้ายของคำพิพากษาที่ผิดพลาด นอกจากจะทำให้ผู้บริสุทธิ์ได้รับความเสียหายแล้ว ความยุติธรรมยังอาจทำให้ประชาชนขาดความเชื่อถือศรัทธาในกระบวนการยุติธรรมและหันไปใช้กำลังบังคับกันเอง ทำให้สังคมตกอยู่ในภาวะไร้ข้อแป๊ะได้

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งบัญญัติวิธีการในการแก้ไขคำพิพากษาที่มีข้อผิดพลาดไว้หลายกรณี ไม่ว่าจะเป็นมาตรา 143 การแก้ไขคำพิพากษาที่มีข้อผิดพลาดหรือผิดหลงเล็กน้อย มาตรา 146 คำพิพากษาหรือคำสั่งขัดกัน มาตรา 27 การเพิกถอนกระบวนการพิจารณาที่ผิดระเบียบ มาตรา 57 การร้องสอดเข้ามาในชั้นบังคับคดี ซึ่งสามารถแก้ไขข้อผิดพลาดต่าง ๆ ในคำพิพากษาถึงที่สุดได้ในระดับหนึ่งเท่านั้น ยังมีข้อผิดพลาดอีกหลายประการที่ยังผูกพันคู่ความหรือบุคคลภายนอกโดยยังไม่มีวิธีการแก้ไขหรือบรรเทาความเสียหายเหล่านี้ เช่น มีพยานหลักฐานใหม่ พยานหลักฐานในคดีเดิมเป็นเท็จ คำพิพากษาได้ตัดสินเพราะความทุจริตของผู้เกี่ยวข้อง

ในกระบวนการศาลตัดสินข้อเท็จจริงในคดีแพ่งเกี่ยวเนื่องกับคดีอาญาโดยไม่ได้นำข้อเท็จจริงในคดีอาญามาตัดสิน เป็นต้น ประเทศไทยยังมีความต้องการกฎหมายเพื่อนำมาใช้แก้ไขข้อผิดพลาดในคำพิพากษาที่ถึงที่สุดแล้วในกรณีอื่น ๆ อีก ดังนั้นจึงเป็นการพิสูจน์ว่าสมมติฐาน “ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งของไทย ยังมีบทบัญญัติที่เปิดโอกาสให้มีการแก้ไขคำพิพากษาหรือรื้อฟื้นคดีแพ่งขึ้นพิจารณาใหม่ไม่เพียงพอ สมควรที่จะมีการแก้ไขหรือตรากฎหมายที่เหมาะสมเพื่อเป็นช่องทางให้สามารถบรรเทาความเสียหายที่เกิดขึ้นจากคำพิพากษาที่ผิดพลาดได้มากขึ้น” นั้นเป็นจริง

แม้การรื้อฟื้นคดีขึ้นพิจารณาใหม่จะเป็นข้อยกเว้นของหลักความศักดิ์สิทธิ์ของคำพิพากษา และเป็นข้อยกเว้นของหลักการอุทธรณ์ฎีกา ซึ่งหลายประเทศเห็นว่าควรตีความอย่างเคร่งครัด ทำให้บทบัญญัติดังกล่าวมีการหยิบยกขึ้นมาใช้น้อยมากหรือบัญญัติกฎหมายเปิดช่องทางให้แก่คำพิพากษาถึงที่สุดแล้วอย่างคับแคบจำกัด แต่เนื่องจากสังคมมีการพัฒนาตลอดเวลาทำให้คดีความมีความซับซ้อนมากขึ้น ข้อผิดพลาดในคำพิพากษาใหม่ ๆ ก็มีมากขึ้น ทางแก้ที่กฎหมายเกาอนุญาติไว้อาจมีไม่เพียงพอ บทบัญญัติเรื่องการรื้อฟื้นคดีขึ้นพิจารณาใหม่นี้จึงมีแนวโน้มและความจำเป็นที่จะต้องใช้มากขึ้นเรื่อย ๆ เห็นได้จากแนวการเปลี่ยนแปลงของคำพิพากษาบรรทัดฐานของประเทศ Common Law ซึ่งเป็นระบบที่สะท้อนความเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาของสังคมตลอดจนความต้องการกฎหมายได้เป็นอย่างดี

และด้วยเหตุที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งซึ่งเป็นกฎหมายหลักในกระบวนการวิธีพิจารณาความและการแก้ไขคำพิพากษาอันถึงที่สุดของไทยเองก็ได้บัญญัติทางแก้ไขข้อผิดพลาดในคำพิพากษาไว้อยู่บ้างแล้ว ทำให้หากมีการนำการรื้อฟื้นคดีแพ่งขึ้นพิจารณาใหม่มาใช้จะต้องเป็นการใช้ในลักษณะบทเสริมทางประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งเท่านั้น ด้วยเหตุนี้การรื้อฟื้นคดีแพ่งขึ้นพิจารณาใหม่ของไทยจึงต้องมีวิธีการ เนื้อหาและการแปลความที่จำกัดรัดกุมไม่ให้กระทบถึงหลักการต่าง ๆ ที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ไม่ว่าจะเป็นหลักความศักดิ์สิทธิ์ของคำพิพากษา หลักการอุทธรณ์ฎีกา ฯลฯ ดังนั้นหากมีปัญหาคืบและกรณีต้องด้วยบทบัญญัติอื่นในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง จะต้องใช้บทบัญญัตินั้นมาปรับแก้กรณีปัญหาก่อน ต่อเมื่อไม่มีบทบัญญัติใดมาปรับแก้กรณีได้จึงค่อยนำการรื้อฟื้นคดีแพ่งขึ้นพิจารณาใหม่มาบังคับใช้ และการยื่นคำร้องขอรื้อฟื้นคดีขึ้นพิจารณาใหม่ของคุณความต้องทำได้โดยเหตุอันจำกัด มีกระบวนการพิจารณาที่ละเอียดรอบคอบ กลั่นกรองไม่ให้ฉวยโอกาสใช้บทบัญญัตินี้ดังกล่าวในทางที่มิชอบเพื่อประวิงคดีหรือก่อให้เกิดความเสียหายแก่คู่ความอื่นหรือประโยชน์สาธารณะ

5.2 ข้อเสนอแนะ

5.2.1 การแก้ไขกฎหมาย ควรมีการแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งหรือตราพระราชบัญญัติการรื้อฟื้นคดีแพ่งขึ้นพิจารณาใหม่เพื่อให้สามารถแก้ไขข้อผิดพลาดในคำพิพากษาที่ถึงที่สุดแล้ว ในเรื่องที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งไม่ได้บัญญัติไว้ โดยที่ต้องมีหลักเกณฑ์ที่เหมาะสมเพราะการรื้อฟื้นคดีแพ่งขึ้นพิจารณาใหม่ เป็นเรื่องที่กระทบต่อหลักความศักดิ์สิทธิ์ของคำพิพากษาและหลักการอุทธรณ์ฎีกา โดยเห็นว่าควรที่จะใช้วิธีการบัญญัติแก้ไขลงในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งน่าจะเหมาะสมกว่า เพราะประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งเป็นกฎหมายหลักของกฎหมายวิธีสบัญญัติซึ่งมีการศึกษากันอย่างกว้างขวางทั้งในระดับอุดมศึกษา ระดับเนติบัณฑิตและระดับผู้ประกอบการวิชาชีพทั้งหลาย หลักเกณฑ์ในการรื้อฟื้นคดีขึ้นพิจารณาใหม่จะได้รับการศึกษาอย่างแพร่หลายมากกว่าการบัญญัติในรูปพระราชบัญญัติต่างหาก เมื่อมีการศึกษามากนักกฎหมายเหล่านี้ก็มีโอกาสได้นำไปใช้แนะนำกับประชาชนมากขึ้น ทำให้ความยุติธรรมที่หลักกฎหมายเกี่ยวกับการรื้อฟื้นคดีแพ่งขึ้นพิจารณาใหม่มุ่งแก้ไขความยุติธรรมของคำพิพากษาที่ผิดพลาดได้นำไปสู่ประชาชนผู้มีอรรถคดีได้มากกว่าการตรากฎหมายนี้ในรูปพระราชบัญญัติ เห็นได้จากการรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ซึ่งตราเป็นพระราชบัญญัติต่างหากได้ถูกหยิบยกมาใช้บ่อยมากในปี พ.ศ. 2526 มีเรื่องขอรื้อฟื้นคดีขึ้นพิจารณาใหม่เพียง 27 เรื่อง¹ ซึ่งศาลยกคำร้องทั้งหมดเปรียบเทียบกับกรทุลเกล้าฯ ถวายฎีกา ซึ่งเป็นเรื่องที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาภาค 7 เรื่อง อภัยโทษ เปลี่ยนโทษหนักเป็นเบาและลดโทษมีการยื่นทุลเกล้าฯ ถวายฎีกาถึง 201 ราย ทั้งยังเป็นการรวบรวมแนวทางแก้ไขข้อผิดพลาดในคำพิพากษาไว้เป็นหมวดหมู่ตามแบบอย่างของประเทศ Civil Law ซึ่งล้วนบัญญัติการรื้อฟื้นคดีขึ้นพิจารณาใหม่ไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งด้วยเป็นทั้งสิ้น

5.2.2. หลักการของกฎหมาย ผู้เขียนขอเสนอแนะหลักเกณฑ์เรื่องการรื้อฟื้นคดีแพ่งขึ้นพิจารณาใหม่ที่เห็นว่าเหมาะสมกับประเทศไทย โดยมีหลักการดังนี้

¹ศาลอาญา กระทรวงยุติธรรม, “ข่าวศาลอาญา ฉบับที่ 1 วันที่ 6 มกราคม 2527, หน้า 2.

(ก.) ผู้ที่มีสิทธิหยิบยกคดีขึ้นพิจารณาใหม่ได้แก่ศาลและคู่ความซึ่งหมายความรวมถึงผู้มีสิทธิกระทำแทนบุคคลนั้น ๆ ตามกฎหมายหรือในฐานะทนายความตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 1 (11) แต่ไม่อนุญาตให้บุคคลภายนอกมีสิทธิขอหรือฟื้นคดีได้

(ข.) กำหนดระยะเวลาขึ้นคำร้องไว้ 2 ระยะเวลาคือ 1 เดือนนับแต่รู้เหตุที่อาจขอพิจารณาคดีใหม่ได้ และระยะเวลาที่สองคือภายใน 10 ปีนับแต่วันมีคำพิพากษาถึงที่สุด โดยในกรณีศาลหยิบยกคดีขึ้นหรือฟื้นเองก็ต้องปฏิบัติตามระยะเวลา 10 ปีนี้ด้วย

(ค.) แม้ศาลจะเป็นผู้หยิบยกคดีขึ้นหรือฟื้นเอง ศาลก็ไม่อาจสั่งแก้ไขคำพิพากษาเองได้โดยลำพัง แต่ศาลต้องทำความเข้าใจสำนวนขึ้นไปยังศาลสูงเพื่อให้ศาลสูงสั่งอนุญาตให้พิจารณาใหม่เสียก่อนเพื่อความโปร่งใสและป้องกันไม่ให้ศาลใช้อำนาจโดยมิชอบฉวยโอกาสกลับคดีตนเอง ในขณะที่คดีถึงที่สุดแล้ว โดยที่ไม่มีใครสามารถตรวจสอบได้ ดังที่ปรากฏตามร่างกฎหมายมาตรา 252/1 ตอนท้ายที่ว่า “ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้หรือฟื้นคดีขึ้นพิจารณาใหม่ตามบทบัญญัติแห่งลักษณะนี้”

(ง.) เหตุขอหรือฟื้นคดีให้สามารถทำได้ 7 ประการได้แก่

1. มีพยานหลักฐานใหม่
2. พยานหลักฐานในคดีเดิมเป็นเท็จ
3. ผู้พิพากษาวินิจฉัยข้อกฎหมายผิดพลาด
4. คำพิพากษาหรือข้อเท็จจริงในคดีแย้งขัดกับคดีอาญา
5. ปรากฏภายหลังคดีถึงที่สุดว่ามีการคัดค้านผู้พิพากษาและศาลไม่ได้ชี้ขาดคำร้องคัดค้านนั้น
6. มีคำพิพากษาถึงที่สุดในภายหลังว่าผู้พิพากษาได้กระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการหรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรมตามประมวลกฎหมายอาญา และ
7. คำพิพากษาขัดต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน

(จ.) หากสามารถแก้ไขได้ก่อนคดีถึงที่สุดต้องแก้ไขเสียตั้งแต่ตอนนั้นตามมาตรา 252/4 และแม้คดีถึงที่สุดแล้วหากสามารถแก้ไขได้โดยบทบัญญัติในเรื่องอื่นก็ต้องไปใช้เรื่องนั้น จะนำการหรือฟื้นคดีไปใช้ได้เฉพาะกรณีไม่มีบทบัญญัติอื่นใดในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาบังคับใช้ได้แล้วตามมาตรา 252/2 “ภายใต้บังคับบทบัญญัติอื่นแห่งประมวลกฎหมายนี้”

(ฉ.) วิธีการพิจารณาคดีและการอุทธรณ์ฎีกา เทียบเคียงมาจากพระราชบัญญัติการหรือฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ พ.ศ. 2526 เพราะวิธีการดังกล่าวสอดคล้องกับแนวทางอย่างแคบดังที่ได้วิเคราะห์ไว้ในบทที่ 4 และมีรูปแบบสอดคล้องกับการพิจารณาคดีของศาลไทย รวมทั้งหากมีการ

พูดถึงการรื้อฟื้นคดีขึ้นพิจารณาใหม่ก็จะได้มีความเข้าใจรูปแบบกระบวนการพิจารณาตรงกัน ไปไม่ว่าจะเป็นคดีแพ่งหรือคดีอาญา

(ข.) ไม่อนุญาตให้มีการทูลเกล้าฯ ถวายคำขอตามแบบอย่างของประเทศฝรั่งเศส

(ข.) กำหนดให้คำร้องขอรื้อฟื้นคดีขึ้นพิจารณาใหม่ด้วยเหตุหนึ่งให้ยื่นได้เพียงครั้งเดียวเท่านั้น และ

(ฅ.) อนุญาตให้นำบทบัญญัตินี้ไปใช้แก่ไขคดีไม่มีข้อพิพาทได้ด้วย ตามที่ร่างกฎหมายมาตรา 252/1 ระบุไว้ว่า “คดีใดที่ได้มีคำพิพากษาถึงที่สุด เมื่อศาลที่มีคำพิพากษาอันถึงที่สุดเห็นสมควร... ..แม้เป็นคดีไม่มีข้อพิพาท ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้รื้อฟื้นคดีขึ้นพิจารณาใหม่ตามบทบัญญัติแห่งลักษณะนี้”

5.2.3. ผลกระทบจากการปรับปรุงกฎหมาย ผู้เขียนมีอาจปฏิเสธได้ว่าหากมีการปรับปรุงดังกล่าวแล้วจะก่อให้เกิดปัญหาบางประการ ได้แก่

(ก.) จำนวนคดีเพิ่มสูงขึ้น เพราะการยอมให้พิจารณาใหม่ได้มากเพียงใด ย่อมก่อให้เกิดความพยายามของกลุ่มความที่จะต่อสู้คดีต่อไปจนถึงที่สุดเพียงนั้น ทำให้เกิดการฟ้องร้องคดีแพ่งและคดีอาญา เพื่อเป็นมูลเหตุในการขอพิจารณาใหม่ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องละเมิด หรือเบิกความเท็จ นำสืบพยานหลักฐานอันเป็นเท็จ ปลอมเอกสาร อันอาจกระทบกระเทือนต่อความสงบเรียบร้อยของสังคม ความสามัคคีของประชาชน

(ข.) ความล่าช้าของคดีซึ่งรวมไปถึงความไม่แน่นอนของสถานะทางกฎหมายและสิทธิของกลุ่มความ และอาจกระทบไปถึงการตัดสินใจทำนิติกรรมระหว่างกลุ่มความกับบุคคลภายนอก ทำให้บุคคลภายนอกหลีกเลี่ยงที่จะทำนิติกรรมด้วย และก่อให้เกิดความเสียหายแก่ความน่าเชื่อถือของกลุ่มความในที่สุด

(ค.) ทำให้สิ้นเปลืองเวลาและค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดี แต่มีอาจกล่าวได้ว่าปัญหาดังกล่าวเกิดจากการยอมให้มีการพิจารณาใหม่เสียทีเดียว เนื่องจากแม้ไม่ยอมให้มีการพิจารณาใหม่ ความพยายามของกลุ่มความที่จะต่อสู้คดีโดยการฟ้องเป็นคดีแพ่งและคดีอาญาก็ยังคงมีอยู่นั่นเอง ไม่ว่าจะเป็นการฟ้องด้วยความหวังเปลี่ยนแปลงผลคดี หรือการฟ้องคดีเพื่อแก้แค้นก็ตาม ส่วนในเรื่องของความล่าช้าของคดี แม้จะไม่ยอมให้มีการพิจารณาใหม่กลุ่มความผู้ไม่สุจริตยังคงมีช่องทางอื่นในการประวิงคดีอยู่นั่นเอง

นอกจากนี้ แม้ปัญหาดังกล่าวจะยังคงมีอยู่ แต่ก็สามารถบรรเทาลงได้บ้าง โดยการจำกัดสิทธิในการขอพิจารณาใหม่หรือขอยกเว้นความผูกพันตามคำพิพากษา โดยการจำกัดระยะเวลาในการกล่าวอ้าง จำกัดโดยกำหนดจำนวนทวนทรัพย์ขั้นต่ำ จำกัดจำนวนครั้งในการขอ

ประกอบกับการจำกัดสิทธิ์ในการอุทธรณ์ฎีกาให้กระชั้นขึ้นและการไม่อนุญาตให้มีการทูลเกล้าฯ
 บังคับคดีในระหว่างพิจารณาเพื่อลดแรงจูงใจในการนำบทบัญญัติเรื่องการรื้อฟื้นคดีขึ้นพิจารณา
 ใหม่มาใช้เป็นช่องทางในการประวิงคดี ผู้ทำวิทยานิพนธ์เห็นว่า เมื่อเป็นเช่นนี้แล้ว การปรับปรุง
 กฎหมายดังกล่าวความเห็นของผู้ทำวิทยานิพนธ์น่าจะอำนวยความสะดวกได้มากขึ้นคุ้มค่ากับปัญหาต่าง
 ๆ ที่เกิดขึ้น

5.2.4. ร่างพระราชบัญญัติ ผู้ทำวิทยานิพนธ์จึงขอเสนอแนะร่างกฎหมายที่เห็นว่า
 เหมาะสมกับประเทศไทยเพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง
 ให้สมกับวัตถุประสงค์ของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ทั้งนี้ผู้ทำวิทยานิพนธ์ได้นำข้อเสนอแนะของผู้ทำ
 วิทยานิพนธ์รายก่อนอันได้แก่ คุณกิตติพงษ์ จิตสว่าง โสภิต เรื่อง ผลผูกพันของคำพิพากษาในคดี
 แพ่ง : กรณีศึกษา ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 145 วิทยานิพนธ์ปริญญา
 มหาบัณฑิต แผนกวิชานิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปี 2538 หรือ คุณไกรพันธุ์ พรหมานุกูล
 เรื่อง การแก้ไขคำพิพากษาที่ผิดพลาดหรือผิดหลงเล็กน้อย ตามมาตรา 143 แห่งประมวลกฎหมายวิธี
 พิจารณาความแพ่ง วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต แผนกวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
 ปี 2547 มาใช้ประกอบในการร่างเสนอดังนี้

ศูนย์วิทยพัชกร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ร่างพระราชบัญญัติ
แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่...)

พ.ศ. ....

.....
.....
.....

.....
.....
โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง
พระราชบัญญัตินี้มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล
ซึ่งมาตรา 29 ประกอบกับมาตรา 48 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้กระทำได้
โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

มาตรา 1 พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมาย
วิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่) พ.ศ. ”

มาตรา 2 พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา
เป็นต้นไป

มาตรา 3 ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นภาค 3 อุทธรณ์และฎีกา ลักษณะ 3 การรื้อฟื้นคดีขึ้น
พิจารณาใหม่มาตรา 252/1 ถึงมาตรา 252/12 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

“ลักษณะ 3

การรื้อฟื้นคดีขึ้นพิจารณาใหม่

มาตรา 252/1 คดีใดที่ได้มีคำพิพากษาถึงที่สุด เมื่อศาลที่มีคำพิพากษาอันถึงที่สุด
เห็นสมควรว่า คำพิพากษาหรือกระบวนการพิจารณามีข้อผิดพลาดสำคัญอันกระทบต่อความยุติธรรม
แห่งคดี หรือคำพิพากษาหรือกระบวนการพิจารณาขัดต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของ
ประชาชนหรือมีเหตุอื่นที่คู่ความอาจยื่นคำร้องขอรื้อฟื้นคดีขึ้นพิจารณาใหม่ได้ แม้เป็นคดีไม่มี
ข้อพิพาท ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้รื้อฟื้นคดีขึ้นพิจารณาใหม่ตามบทบัญญัติแห่งลักษณะนี้

มาตรา 252/2 ภายใต้บังคับบทบัญญัติอื่นแห่งประมวลกฎหมายนี้ คดีใดที่ได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดและเป็นคดีที่ไม่ห้ามอุทธรณ์ในข้อเท็จจริงหรือแม้เป็นคดีต้องห้ามอุทธรณ์ข้อเท็จจริงแต่ศาลเห็นว่าเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมจำเป็นจะต้องรื้อฟื้นคดีขึ้นพิจารณาใหม่ เว้นแต่กรณีร้องขอให้รื้อฟื้นคดีขึ้นพิจารณาใหม่ตาม (3) คู่ความอาจมีการร้องขอให้รื้อฟื้นคดีขึ้นพิจารณาใหม่ได้ เมื่อปรากฏว่า

- (1) มีพยานหลักฐานใหม่อันชัดแจ้งและสำคัญแก่คดี ซึ่งถ้าได้นำมาสืบในคดีอันถึงที่สุดนั้นจะแสดงว่าลูกหนี้ตามคำพิพากษาจะไม่ใช่ฝ่ายแพ้ในประเด็นข้อสำคัญในคดี
- (2) พยานหลักฐานศาลได้อาศัยเป็นหลักในการพิพากษาคดีอันถึงที่สุด ในประเด็นสำคัญ ได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดในภายหลังว่าเป็นพยานหลักฐานปลอม เป็นเท็จหรือเป็นคำเบิกความเท็จหรือไม่ถูกต้องตรงกับความจริง
- (3) ผู้พิพากษาวินิจฉัยปัญหาข้อกฎหมายอันสำคัญในคดีขัดต่อกฎหมาย
- (4) ในคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับคดีอาญา ศาลมิได้ปฏิบัติตามบทบัญญัติมาตรา 46 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาโดยไม่ต้องคำนึงถึงคำพิพากษาคดีอาญาจะถึงที่สุดก่อนหรือภายหลังคดีแพ่งหรือเปลี่ยนแปลงโดยการรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่
- (5) ได้มีการคัดค้านผู้พิพากษาและศาลไม่ได้ชี้ขาดคำร้องคัดค้านนั้น ตามบทบัญญัติว่าด้วยการคัดค้านผู้พิพากษาหรือมีเหตุคัดค้านผู้พิพากษิตามบทบัญญัติมาตรา 11 มาตรา 12 ปรากฏขึ้นภายหลังคดีถึงที่สุด
- (6) ได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดในภายหลังว่าในการพิพากษาคดีนั้นผู้พิพากษาได้กระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการหรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรมตามที่บัญญัติไว้ในภาค 2 แห่งประมวลกฎหมายอาญา

มาตรา 252/3 คำร้องขอรื้อฟื้นคดีขึ้นพิจารณาใหม่ให้ยื่นได้ภายในหนึ่งเดือน นับแต่วันปรากฏข้อเท็จจริง ตามมาตรา 252/2 และไม่ว่าจะรื้อฟื้นคดีขึ้นพิจารณาใหม่ตามมาตรา 252/1 หรือมาตรา 252/2 ให้ทำได้ภายในสิบปีนับแต่วันคำพิพากษาคดีเดิมถึงที่สุด

มาตรา 252/4 คำร้องขอรื้อฟื้นคดีขึ้นพิจารณาใหม่ให้ยื่นต่อศาลชั้นต้นที่ได้พิพากษาคดีนั้นหรือศาลอื่นที่มีเขตอำนาจแทนศาลนั้น

ในคำร้องดังกล่าวในวรรคหนึ่งต้องอ้างเหตุตามที่ระบุไว้ในมาตรา 252/2 โดยละเอียด ชัดแจ้ง ทั้งยังต้องแสดงให้เห็นด้วยว่าการไม่ได้อ้างเหตุรื้อฟื้นคดีขึ้นพิจารณาใหม่ขึ้น โต้แย้งโดยการอุทธรณ์หรือฎีกา หรือโดยวิธีอื่น ก่อนคดีถึงที่สุดไม่ได้เป็นเพราะความผิดของผู้ร้อง และถ้าประสงค์จะเรียกค่าสินไหมทดแทนความเสียหายจากคู่ความอีกฝ่ายหนึ่ง ให้ระบุค่าขอเรียกค่าสินไหมทดแทนพร้อมทั้งเหตุแห่งการนั้น

มาตรา 252/5 ให้ศาลที่ได้รับคำร้องทำการไต่สวนว่าคำร้องนั้นมีมูลพอที่จะรื้อฟื้นคดีขึ้นพิจารณาพิพากษาใหม่หรือไม่

ในการไต่สวนคำร้องให้ศาลส่งสำเนาคำร้องและแจ้งวันนัดไต่สวนไปให้คู่ความในคดีเดิมทราบ คู่ความนั้นจะมาฟังการไต่สวนและซักค้านพยานผู้ร้องด้วยหรือไม่ก็ได้ ผู้ร้องและคู่ความในคดีเดิมมีสิทธิแต่งตั้งนายแทนตนได้

เมื่อได้ไต่สวนคำร้องแล้วให้ศาลที่ไต่สวนคำร้องส่งสำนวนการไต่สวนพร้อมทั้งความเห็นไปยังศาลอุทธรณ์หรือศาลอุทธรณ์ภาคโดยไม่ชักช้า

ให้ผู้พิพากษาคนเดียวตามพระธรรมนูญศาลยุติธรรมมีอำนาจไต่สวนคำร้องและทำความเห็นได้

มาตรา 252/6 เมื่อศาลอุทธรณ์หรือศาลอุทธรณ์ภาคได้รับสำนวนการไต่สวนและความเห็นแล้ว ถ้าศาลอุทธรณ์หรือศาลอุทธรณ์ภาคเห็นว่าคำร้องนั้นมีมูลพอที่จะรื้อฟื้นคดีขึ้นพิจารณาพิพากษาใหม่ได้ ให้ศาลอุทธรณ์หรือศาลอุทธรณ์ภาคส่งรับคำร้องและสั่งให้ศาลชั้นต้นที่รับคำร้องดำเนินการพิจารณาคดีที่รื้อฟื้นขึ้นพิจารณาใหม่ต่อไป แต่ถ้าศาลอุทธรณ์หรือศาลอุทธรณ์ภาคเห็นว่าคำร้องนั้นไม่มีมูล ให้ศาลอุทธรณ์หรือศาลอุทธรณ์ภาคส่งยกคำร้องนั้น

คำสั่งของศาลอุทธรณ์หรือศาลอุทธรณ์ภาคเป็นที่สุด

มาตรา 252/7 เมื่อศาลอุทธรณ์หรือศาลอุทธรณ์ภาคส่งรับคำร้องแล้ว หากเป็นกรณีที่บัญญัติไว้ตามมาตรา 252/2 (5) ให้นำความในมาตรา 14 มาบังคับใช้โดยอนุโลม หากเป็นกรณีอื่นให้ศาลแจ้งวันนัดสืบพยานผู้ร้องไปให้คู่ความในคดีเดิมทราบ คู่ความในคดีเดิมมีสิทธิยื่นคำคัดค้านได้ก่อนวันสืบพยาน เมื่อสืบพยานผู้ร้องเสร็จแล้วคู่ความในคดีเดิมมีสิทธินำพยานของตนเข้าสืบได้ หรือเมื่อศาลเห็นสมควรเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมศาลจะเรียกพยานที่สืบมาแล้วมาสืบเพิ่มเติมหรือเรียกพยานอื่นมาสืบหรือหยิบยกพยานหลักฐานอันชอบด้วยกฎหมายในคดีเดิมขึ้นรับฟังก็ได้

มาตรา 252/8 ในกรณีที่คำพิพากษาถึงที่สุดในคดีเดิมนั้นเป็นคำพิพากษาของศาลชั้นต้นให้ศาลชั้นต้นที่รับคำร้องดำเนินการพิจารณาพิพากษาต่อไป ถ้าเห็นว่าผู้ร้องสมควรแพ็คคดีก็ให้พิพากษายกคำร้องนั้นเสีย แต่ถ้าเห็นว่าผู้ร้องสมควรที่จะเป็นฝ่ายชนะคดีก็ให้พิพากษายกคำพิพากษาเดิมและพิพากษาใหม่ให้เป็นฝ่ายชนะคดี

ในกรณีที่คำพิพากษาถึงที่สุดในคดีเดิมเป็นคำพิพากษาของศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกาให้ศาลชั้นต้นที่รับคำร้องดำเนินการพิจารณาและทำความเห็นส่งสำนวนไปให้ศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกาแล้วแต่กรณีเพื่อพิจารณาพิพากษายกคำร้องหรือยกคำพิพากษาเดิมและพิพากษาใหม่ให้ผู้ร้องเป็นฝ่ายชนะคดี

เมื่อศาลอุทธรณ์หรือศาลอุทธรณ์ภาคได้มีคำสั่งให้รื้อฟื้นคดีขึ้นพิจารณาใหม่แล้วหรือเมื่อศาลเห็นสมควรหยิบยกคดีขึ้นหรือฟื้นพิจารณาใหม่เอง ไม่ว่าจะคดีจะได้ดำเนินไปแล้วเพียงใด ให้ศาลมีอำนาจที่จะไต่ถามถ้อยคำให้คู่ความตกลงกันหรือประนีประนอมในข้อพิพาทนั้น หากคู่ความตกลงกันได้หรือประนีประนอมยอมความกันให้ศาลพิพากษาไปตามนั้น

มาตรา 252/9 ในการกำหนดค่าสินไหมทดแทนให้กำหนดได้ไม่เกินจำนวนตามคำขอที่ระบุในคำร้อง

ในการกลับคืนฐานะเดิมถ้าไม่สามารถทำให้กลับคืนฐานะเดิมก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดนั้นได้ให้ใช้ค่าสินไหมทดแทนโดยคำนึงถึงฐานะเดิมก่อนมีคำพิพากษา

ในการกำหนดค่าสินไหมทดแทนศาลจะคิดดอกเบี้ยให้อัตราไม่เกินร้อยละสิบห้าต่อปีของจำนวนเงินนั้น นับแต่วันที่เสียไปจนถึงวันที่ศาลเห็นสมควรก็ได้ โดยคำนึงถึงความสุจริตในการกู้ยืมหรือการดำเนินคดี

มาตรา 252/10 ภายใต้บังคับแห่งบทบัญญัติมาตรา 292 การยื่นคำร้องขอรื้อฟื้นคดีขึ้นพิจารณาใหม่ย่อมไม่เป็นการทุเลาการบังคับตามคำพิพากษาหรือคำสั่ง และไม่ก่อให้เกิดสิทธิแก่ผู้ร้องในการที่จะยื่นคำขอทุเลาการบังคับได้

มาตรา 252/11 เมื่อศาลได้มีคำพิพากษาอย่างหนึ่งอย่างใดตามมาตรา 252/8 แล้ว ภายใต้บังคับแห่งบทบัญญัติมาตรา 224 มาตรา 226 มาตรา 227 มาตรา 228 และมาตรา 248 ผู้ร้องหรือคู่ความในคดีเดิมมีสิทธิอุทธรณ์หรือฎีกาได้ดังนี้

(1) ถ้าคำพิพากษานั้นเป็นคำพิพากษาของศาลชั้นต้น มีสิทธิอุทธรณ์คำพิพากษานั้นต่อศาลอุทธรณ์ หรือศาลอุทธรณ์ภาคแล้วแต่กรณี คำพิพากษาของศาลอุทธรณ์ หรือศาลอุทธรณ์ภาคในกรณีเช่นนี้ให้เป็นที่สุด

(2) ถ้าคำพิพากษานั้นเป็นคำพิพากษาของศาลอุทธรณ์ หรือศาลอุทธรณ์ภาคมีสิทธิฎีกาคำพิพากษานั้นต่อศาลฎีกา

มาตรา 252/12 คำร้องขอรื้อฟื้นคดีขึ้นพิจารณาใหม่ด้วยเหตุหนึ่งในคดีหนึ่งให้ยื่นได้เพียงครั้งเดียว”

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

.....

นายกรัฐมนตรี